

SABANILLA

L.dz. 57/45

Wpływ dn. 26.3.1945

L. dz. 264/45

dnia 9 marca 1945 r.

Przydział.....

RAPORT SPECJALNY

w sprawie

aktualnej sytuacji politycznej w Brazylii

264

Wydarzenia wewnętrzne w Brazylii w pierwszej dekadzie marca r.b. noszą charakter tak istotny, że zachodzi potrzeba specjalnego ich omówienia, nie czekając na sytuacyjny raport miesięczny.

Wypadki chronologicznie miały przebieg następujący:

Ogłoszona przez prez. VARGASA w dniu 28 lutego r.b. POPRAWKA DO KONSTYTUCJI z r. 1937 (z kolei IX poprawka) przyjęta została wrogo przez całą t.zw. demokratyczną opozycję.

POPRAWKA jest oceniana jako "faszystowska", przyczym głównie krytykowane są trzy jej zasadnicze punkty:

- a) pozostawienie prezydentowi prawa swobodnego rozwiązywania Izby,
- b) pozbawienie członków Izby inicjatywy ustawodawczej,
- c) nieudzielenie prawa głosu żołnierzom i podoficerom w czynnej służbie.

POPRAWKA zawiera jeden punkt konkretny: zobowiązanie do ogłoszenia w ciągu 90-dni terminu wyborów.

W związku z tym czynniki polityczne obliczają, że wybory - których termin zostanie opublikowany w końcu maja - powinny dojść do skutku we wrześniu r.b.

Opinia publiczna i prasa przyjęła niemniej negatywnie fakt mianowania w dniu 1 marca r.b. dotychczasowego interwentora stanu Pernambuco - pułkownika AGAMENON MAGALHAES ministrem sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

MAGALHAES uważany jest nie tylko za reprezentanta bezwzględnych metod reżimu, ale i "specjalistę" od przeprowadzania wyborów.

Ogłoszenie POPRAWKI KONSTYTUCYJNEJ rozpoczęło oficjalnie kampanję wyborczą w Brazylii.

W dniu 2-m marca prezydent VARGAS udzielił w swej letniej rezydencji wywiadu dla całej prasy, przyczym odczytując przygotowane zgóry odpowiedzi na zadawane mu pytania stwierdził, co następuje:

- a) Departament Prasy i Propagandy zostanie zlikwidowany jako organ cenzury i jedynie niektóre jego agendy zostaną przyłączone do Min. Sprawiedliwości i spraw wewnętrznych dla zajmowania się sprawami kulturalnymi,
- b) art. 177 Konstytucji (uprawniający do stosowania sankcji administracyjnych) nie będzie stosowany wobec urzędników i profesorów Wyższych Uczelni w wyniku ujawnianych przez nich poglądów politycznych,
- c) żołnierzom i podoficerom nie zostało przyznane prawo głosu na skutek opinii szefów wojskowych,
- d) Prezydent nie ogłosi amnestji ogólnej, uważając, iż sprawa ta należy do kompetencji przyszłego parlamentu; jest natomiast skłonny rozpatrzyć indywidualnie poszczególne wypadki (na zapytanie oświadczył, iż sprawy uwiezionego szefa rewolucji komunistycznej z r.1935 -LUIZ CARLOS PRESTES'a jeszcze nie rozpatrywał,)
- e) ordynacja wyborcza będzie opracowana przez specjalną komisję ekspertów pod przewodnictwem ministra sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

f) Rząd nie posiada swego kandydata na stanowisko przyszłego Prezydenta; według opinii VARGASA kandydatura prezydenta winna wypłynąć ze środowisk politycznych,

g) Rosja oddała nieocenione usługi w tej wojnie dla sprawy demokracji i wolności. Ostatnia okazała ona chęć nawiązania stosunków z Brazylią. Jej stosunki z krajami, w których ma swe przedstawicielstwa dyplomatyczne, są całkowicie poprawne. Nadszedł czas do rozważenia możliwości uznania Rosji.

Przedstawione powyżej oświadczenie prez. VARGASA nie przyniosło uspokojenia w kołach opozycji. Akcja przeciwko rządowi prowadzona jest w formie coraz gwałtowniejszej i bez ogródek nazywany on jest rządem faszystowskim, totalitarnym i t.d.

Rząd oficjalnie na to nie reaguje, poza niektórymi stanami północnymi, gdzie nadal jest stosowana cenzura prasowa. Reakcja natomiast jest widoczna ze strony anonimowych "elementów robotniczych", które w wielu miejscowościach rozbijają wiece antyrządowe i zgromadzenia, wypowiadające się za wysuniętą kandydaturę brygadiera lotnictwa GOMES'a, popieranego przez opozycję. (W dniach 2 i 3 marca miały miejsce tego rodzaju zajścia w S. Paulo, oraz w Campinas).

Prasa opozycyjna alarmuje, iż rzekomi robotnicy organizowani są i uzbrajani przez policję.

W Rio de Janeiro ukazują się na mieście afisze, rozlepiane przez anonimowe czynniki: "Robotnicy, wczoraj GETULIO VARGAS był z wami, dziś my będziemy z GETULIEM".

Do najpoważniejszych zajść, które zaostrzyły niezwykle sytuację wewnętrzną, doszło w dniu 4 marca w Recife (Pernambuco).

W odpowiedzi na zorganizowaną przez studentów manifestację za kandydaturę bryg. GOMES'a w tym samym czasie przygotowana została przez anonimowe czynniki kontrmanifestacja robotnicza. Uczestnicy obu manifestacji spotkali się przed lokalem opozycyjnego dziennika "DIARIO de PERNAMBUCO", gdzie doszło do starcia i wymiany strzałów, w wyniku których jedna osoba została zabita i 9 rannych. (Jeden z rannych zmarł następnie w szpitalu). Zabitym okazał się sekretarz miejscowego Związku Studentów DEMOCRITO de SOUZA FILHO, który z miejsca przez całą opozycję został uznany za pierwszego męczennika walki z dyktaturą.

Według wersji policyjnej strzały padły z gmachu redakcji "DIARIO de PERNAMBUCO" i wymierzone były do uczestników manifestacji "robotniczej" i policji, a przypadkiem jedynie trafiły w uczestników manifestacji studenckiej.

Według wersji opozycyjnej była to prowokacja policyjna i uczestnikami kontrmanifestacji byli nie robotnicy, lecz bojówkarze zapłacony i uzbrojeni przez policję. Po zajściach obsadzono policją wojskową lokal "DIARIO de PERNAMBUCO" i zamknięto na czas nieograniczony ten dziennik. Zaareztowanego dyrektora wydawnictwa i członków redakcji zwolniono w dniu 5 marca r.b.

Po opublikowaniu przez prasę przebiegu zajść w Recife opozycja organizuje w całym kraju manifestacje protestacyjne, obwiniając wyraźnie prezydenta i ministra sprawiedliwości jako winnych "morderstw, dokonanych z premedytacją".

Rząd nadal nie ujawnił swych zamiarów w sprawie taktyki wyborczej i ewentualnego kandydata.

W dniu 7 marca r.b. prasa opozycyjna opublikowała wiadomość o rzekomym zebraniu generałów, jakie w dniu 4 marca miało się odbyć w mieszkaniu byłego szefa sztabu GOES MONTEIRO z udziałem ministra wojny i innych dygnitarzy. Według tej wersji generałowie "zatręskani coraz bardziej naprężonymi stosunkami wewnętrznymi w kraju" i "uważając, że rząd jest odpowiedzialny za gwałty w S. Paulo i Recife" prosili ministra wojny gen. DUTRA, aby przedstawił

Prezydentowi następujące sugestje:

- a) przekazania natychmiast władzy odpowiedniemu zastępcy, jeśli sam VARGAS zamierza kandydować na stanowisko Prezydenta,
 - b) niezwłocznego ujawnienia swoich zamiarów, jeśli nie zamierza kandydować.
- Według tejże relacji dzienników opozycyjnych prez. VARGAS miał oświadczyć ministrowi wojny, że nie będzie kandydował, co następnie miało być podane rzekomo do wiadomości generałom-uczestnikom zebrania. Sensacyjna ta wiadomość została w dniu 7 marca zdemontowana przez gabinet ministra wojny.

Tymczasem postępują naprzód przygotowania do przyszłych wyborów. W dniu 6 bm. rozpoczęła swe prace Komisja mająca przygotować nową orydnację wyborczą. Kierownikiem technicznym tej Komisji mianowany został JOSÉ LINHARES (oficjalnym przewodniczącym jest minister sprawiedliwości).

Nowomianowany minister sprawiedliwości MAGALHAES w pierwszym wywiadzie udzielonym prasie ograniczył się do ogólnikowych wypowiedzi, oświadczając, że rząd zmierza do jaknajszybszego przeprowadzenia wyborów całkowicie swobodnych i przygotowywanych w atmosferze harmonii i zaufania, stawia jednak warunek, aby zapewniony był porządek w kraju.

W dniu 8 marca usunięty został szef federalnego bezpieczeństwa publicznego i policji CORIOLANO de ARAUJO GOES i na jego miejsce prezydent mianował na to stanowisko b. Ministra Koordynacji Ekonomicznej JOAO ALBERTO de BARROS. (Jeden z najbliższych współpracowników prez. VARGAS'a , znany w kraju ze swej "zapobiegliwości osobistej", dzięki której "dorobił się" olbrzymiego majątku).

Pomimo faktu, iż akcja opozycji wywołuje ogólne wrażenie, że całe prawie społeczeństwo zjednoczyło się przeciwko obecnemu prezydentowi VARGAS'owi, pomimo pozornej wolności kampanji przedwyborczej i również pozornej bezczynności bloku rządowego - w kołach politycznych coraz powszechniej panuje pogląd, że VARGAS przygotowuje jakąś niespodziankę, która zupełnie zmieni obraz sytuacji wewnętrznej. Za zapowiedź tej niespodzianki uważane są przedewszystkim "spontaniczne" wystąpienia elementów "robotniczych" oraz ostatnie przesunięcia personalne , w wyniku których stanowiska kluczowe oddawane są w ręce najbardziej zaufanych pracowników VARGAS'a.

Naogół przypuszcza się, że ta "niespodzianka" nie nastąpi przed zakończeniem konferencji w S. Francisco, w czasie której obecny prezydent postara się zdyskontować wszystkie korzyści z projektowanego powrotu do rządów konstytucyjnych. (Szóste miejsce w Komitecie Bezpieczeństwa).

Jednym z głównych zarzutów stawianych przez opozycję rządowi jest sprawa wrogiego stosunku do Sowieców, wyrażająca się w "prześladowaniu ruchu komunistycznego w kraju oraz w nienawiązywaniu stosunków dyplomatycznych z Rosją. Wszystkie wypowiedzi polityków opozycyjnych oraz manifestacje antyrządowe noszą coraz wyraźniejsze akcenty prosowieckie. Ostatnio we wszystkich ośrodkach miejskich w Brazylii dochodzi do manifestacji prosowieckich w kinematografach, każdorazowo przy ukazywaniu się na ekranie osoby STALINA. Jest już obecnie rzeczą zupełnie pewną, że sprawę nawiązania stosunków politycznych z Sowiecami (która została przesądzona) rząd zamierza wygrać dla siebie, jako jeden z podstawowych atutów politycznych.

W dniu 4 marca rb opublikowano oficjalnie, że minister spraw zagr. Brazylii LEAO VELOSO prowadzi w Meksyku rozmowy przedwstępne w tej sprawie, że rozmowy te będą finalizowane w czasie pobytu VELOSO w USA, dokąd wybiera się natychmiast po zakończeniu konferencji .

Pedro